

The marks of the public choice theory in the modern classical writings

Kamu tercihi teorisinin modern klasiklerdeki izleri

Buğra Kalkan¹
Devrim Özkan²

Abstract

Public choice, emerged as an economic theory with regard its methodology but focused on political decision making processes and political institutions, has increased its influence on political science in the last twenty years. It is claimed that public choice is a radical disengagement from conventional political studies due to its neo-classical tools applied to politics. But it could also be claimed that public choice has done nothing new but just revived the old topics with a new theoretical tool set, considering the subjects that were examined by the classical political theorists. In this paper, the roots of the subjects examined by public choice theory in the classical writings of the political philosophers are analysed, concerning the problem of social coordination role of the state. These classical thinkers are specified as Machiavelli, Hobbes, Locke and Hume.

Keywords: Public choice; social cooperation; theory of state; Machiavelli; Hobbes; Locke; Hume.

(Extended English abstract is at the end of this document)

Özet

Yöntem bakımından ekonomi disiplinininden çıkmış olmakla birlikte, konusu itibarıyla politik karar süreçlerini ve politik kurumları inceleyen kamu tercihi teorisi, özellikle son yirmi yıldır politika bilimindeki etkinliğini artırmıştır. Kamu tercihinin, neo-klasik iktisadın pek çok aracını politikaya uyarladığı gerekçesi ile geleneksel politika araştırmalarından radikal bir kopuşu temsil ettiği ileri sürülür. Ancak modern politik teorisinin bazı klasik filozoflarının ele aldıkları temel konular incelendiğinde, kamu tercihi teorisinin, bu geleneksel sorunsalları yeni teorik kavram setleri ile yeniden canlandırmaktan öte bir iş yapmadıkları da iddia edilebilir. Bu çalışmada devletin ortaya çıkışı ve devletin sosyal işbirliğini sağlamada oynadığı rol üzerinden kamu tercihinin ele aldığı konuların klasik politika yazarlarındaki kökleri incelenmektedir. Bu klasik yazarlar, Machiavelli, Hobbes, Locke ve Hume olarak belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kamu tercihi; sosyal eşgüdüm, Machiavelli; Hobbes; Locke; Hume.

¹Yrd. Doç. Dr., İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, bugra.kalkan@ikc.edu.tr

²Dr., The University Buckingham, Max Beloff Centre for the Study of Liberty, devrim.ozkan@buckingham.ac.uk

Giriş

Anarşi, Devlet ve Ütopya'da Robert Nozick (2006 [1974]), Lockçu doğal haklar teorisini kullanarak minimalist devlet teorisine 20. Yüzyılda yeniden hayat vermiştir. Nozick'e göre devletin toplumdaki uygun rolü, bireylerin güvenliğini temin ederek, bütün sosyal etkileşimin doğal hak teorisi etrafında şekillenmiş gönüllü mübadele ile ortaya çıkmasını sağlamaktır. Nozick kadar kesin sınırları olmasa da pek çok 18. ve 19. Yüzyıl klasik liberalinin aklında benzeri bir "gece bekçesi" devlet anlayışının olduğu iddia edilebilir. Şüphesiz çağımızın refah devletçi devlet yapılanmasında, klasik liberaller arasında dahi minimalist yaklaşım çok fazla taraftar bulamamaktadır (Uslu, 2007). Ancak minimalist yaklaşımın ortaya attığı sosyal ve politik teori halen temel bazı sorunsallara ışık tutması açısından önemlidir. Çağımızda devletin yüklediği yeniden dağıtıcı "sosyal" rollere rağmen, politik sistemin merkezi fonksiyonu halen güvenliği sağlamaktır.

Klasik liberalizmde güvenlik problemi sadece vatandaşların can ve mal güvenliğini sağlamakla sınırlı bir olgu değildir, ama aynı zamanda sosyal işbirliğinden azami ölçüde sosyal fayda üretmek de her türlü mübadele sırasında bireylerin birbirlerine güvenmesine bağlıdır. İkinci anlamda sosyal etkileşim bir tür eşgüdüm "oyun"u olarak ele alınır. Birbirinden farklı ve çoğu zaman çatışan amaçlara ve çıkarlara sahip milyonlarca insanın aynı toplum içinde barış içinde yaşayabilmesi önceden belirlenmiş bazı kuralların yürürlükte olmasına bağlıdır. Ülke genelinde etkili olan kurallar sistemi, bireylerin sosyal etkileşime girdiklerinde takip edecekleri yolların ve usullerin ne olması gerektiğini onlara belirterek, birbirlerini tanımayan insanların, birbirlerinin eylemlerinin öngörülebilir olmasını sağlar ve toplumsal güveni tesis eder. Klasik liberalizmde hukukun üstünlüğü anlayışı sadece hukuki bir ideal değildir, ama aynı zamanda, sosyal işbirliği potansiyelinden azami faydayı sağlamanın ve bu potansiyeli geliştirmenin de temel bir şartıdır.

Ancak hukukun üstünlüğünü, normatif değerlerden bağımsız olarak bireyci fayda fonksiyonu etrafında açıklamak bazı problemler doğurur. Hukukun üstünlüğü ya da sosyal güvenliğin tesis edilmesi kamusal (ortak) bir iyidir. Yani hukuka saygı göstermek bireysel olarak her durumda kişinin çıkarlarına hizmet etmese de, kişinin uzun dönemli çıkarları ve toplumun geneli açısından düşünüldüğünde kurallara uymak bireyler için rasyonel bir tercih olabilir. Ancak toplumun geneli hukuka uygun davranıyorken, bazıları hukuka aykırı davranırsa, söz konusu kişiler toplumsal işbirliğinden yararlanırken, bu sosyal düzenin ortaya çıkması için gereken hiçbir bedele katlanmamış olurlar. Literatürde buna bedavacılık (free-rider) problemi denir. Her ne kadar insanların işbirliğine yatkın olduğu kabul edilse dahi bedavacılık problemi bir virüs gibi toplumda yaygınlaşarak, sosyal düzeni yıkabilir. Klasik liberallerin ve özellikle minarşistlerin devletin, güvenliği ve hukuk sistemini sağlamasına yönelik temel vurgusunun kaynağı bu problemdir. Modern klasik yazarlarda bu problemin farklı şekillerde sürekli olarak tartışıldığı doğrudur. Ancak bu tür sosyal işbirliği sorularını ve devletin bu sorunların çözümündeki fonksiyonunu 20. Yüzyılda sistemli bir şekilde analiz eden en önemli disiplin rasyonel tercih teorisidir (rational choice theory).

Rasyonel tercih, homoekonomikus ve rasyonel eylem postulatları altında sosyal olay ve olguların nasıl bireysel önceliklere ve tercihlere bağlı olduğunu araştıran iktisadi bir disiplindir. Bilindiği üzere homoekonomikus, ekonomik ilişkiler bağlamında, kendi bilgi ve öngörülleri ile sınırlı olan bireylerin kişisel çıkarları yönünde eylemde buldukları iddiasıdır. Bireylerin amaçlarını verili olarak kabul eden rasyonel tercih, bireysel amaçların nedenlerini sorgulamaz ve sadece empirik olarak test edilebilir davranışları incelemeye alır. Bu anlamda rasyonel tercih "pozitif" bir incelemedir. Rasyonellikle kastedilen ise bireylerin önceliklerinde tutarlı oldukları ve bu öncelikleri doğrultusunda tercihte bulduklarıdır. Örneğin kitap okumayı sinemaya gitmeye yeğ tutuyorsam, ikisi arasında bir tercihte bulunduğum zaman kitap okumayı seçeceğim beklenebilir. Bu tercih diğer fiziksel sınırlılıklar göz ardı edildiğinde rasyonel bir davranış olarak belirtilir.

Rasyonel tercih teorisi kolektif gruplara ve kolektif eylemlere (collective action) bireyci bir temelde yaklaşır. Yani grupların amaçları yoktur sadece belirli bir amacı bireysel olarak değil de grup olarak başarmaya çalışan insanlar vardır. Bu anlamda kolektif eylemleri bireysel motivasyonlardan

hareketle açıklamaya çalışmak gerekir. Kişisel çıkarlarını maksimize etmeye çalışan bireylerin kolektif eylemleri gerçekleştirebilmeleri için hem aralarında eşgüdümü sağlamaları hem de kolektif eylemden sağlayacakları faydanın kolektif eyleme olan katkılarını aşması gerekmektedir (Olson, 1971: 2; Willer, 1992: 53). Eşgüdümü sağlamak her ne kadar pek çok informal pratiklerin ya da inançların kabul edilmesini gerektirse de, formel ekonomik kuralların devlet tarafından güvenceye alınması eşgüdümü sağlayacak güvenin tesis edilmesi için şarttır. Devletin toplumsal fonksiyonunu bir hakemin fonksiyonuna benzeten klasik liberal teorinin temel haklar temelli hukuk devleti ideali bu perspektiften anlamlıdır.

Rasyonel tercihin bir alt dalı olan “kamu tercihi teorisi” (public choice theory) ise devlet faaliyetlerini ve kurumlarını ekonomik analize tabi tutan nispeten yeni bir disiplindir. Temel konusu politik karar alma mekanizmaları olan kamu tercihi teorisinin bu bakımdan tam bir politika teorisi olduğu iddia edilebilir (Muller, 1991: 32). Politikayı bir mübadele oyunu olarak gören kamu tercihi, sadece siyasi kararların ekonomik yönünü incelemez ama bundan da öte, devletin neden ve nasıl ortaya çıktığını da açıklamaya çalışır. Bireylerin gönüllü bir şekilde politik bir otorite etrafından bir araya gelerek politik bir birlik (polity) kurmalarını sağlayacak çıkar temelli motivasyonları inceler (Gunning, 2005: 66). Hobbes ve Locke’un sözleşme teorileri hatırlanırsa bu araştırma anlamlı olur. Hobbes ve Locke rasyonel bireylerin doğa durumunu kendi rızaları ile terk eden insanların sivil toplumu kurabileceğini ileri sürerler. Böylece bir yandan siyasal birliğin meşruluğunu vatandaşlarının onayına bağlarlar, diğer yandan vatandaşların onayını da kişisel çıkara bağlarlar. Bu açıdan devlet, anarşi durumuna son veren ve bireyler arasındaki eşgüdümü sağlayan kurumsal bir yapı olarak karşımıza çıkar.

Kamu tercihinin bu açıklayıcı ve pozitif teorilerinden hareketle klasik liberalizmin normatif devlet teorisini anlamlandırmak mümkündür. Hak ve özgürlükler temelinde şekillenen liberalizmin sınırlı devlet fikri, bu tür bir pozitif teoriden rahatlıkla türetilmektedir. Çünkü eğer politik birliğin temel amacı bireyler arasındaki eşgüdümü sağlayarak kolektif eylem problemlerini çözmek ise, bu amaca en iyi hizmet edecek olan politik yapı hak temelli sınırlı devlet anlayışıdır (Hardin, 2003). Sınırlı devlet sosyal ve politik çoğulculuğu esas alır. Yani her bir bireyin devletten bağımsız amaçları olabileceği meşru kabul edilir ve bireylerin bu amaçları yine kendi kaynaklarını kullanarak sosyal işbirliği içinde gerçekleştirmeye çalışması sağlanır. Bu açıdan devletin en önemli fonksiyonu, bireyler arasındaki eşgüdüm ve güven problemlerini çözmektir.

Devletin ortaya çıkışı ve fonksiyonlarına dair bu açıklama, özellikle 1950’den sonra gelişen rasyonel tercihin kamusal mallar perspektifini yansıtır. Kişisel çıkara, eşgüdüme ve kolektif eylem problemine yapılan vurgu üzerinden geliştirilen bir devlet teorisi, ilk bakışta modern politika teorisine radikal bir katkı gibi görünse de aslında bu tam olarak doğru değildir (Rowley, 2008: 3-30). Modern politika teorisinin gelişiminde Machiavelli’den başlayarak Hobbes, Locke ve Hume’a kadar, yukarıda belirtilen fikirleri farklı kavramsal setlerle ama ciddi bir şekilde kullanan politika filozoflarını görmek mümkündür. Machiavelli’in politikayı “ahlak dışı” bir alan olarak inşa etme çabası, Hobbes’un devleti “anarşiden kaçış” olarak kurgulaması, Locke’un devleti önceleyen “haklar teorisi” ve Hume’un “anti-rasyonalizm”i kamu tercihi teorisinin kabul ettiği perspektifi önceleyen modern politikanın kurucu görüşleri arasında gösterilebilir. Bu isimlerin dışında da Adam Smith de bu değerlendirmeye alınabilir ama Smith’in kurumsal bireyci ekonomik analizin ilk olgun örneğini veren kişi olması sebebiyle, Smith bu makalenin dışında bırakılmıştır. Smith yerine İskoç Aydınlanmasının en önemli filozofu olan Hume analize dahil edilerek, pek çok Smithyen iddia da dolaylı olarak incelenmiştir. Bu çalışmada incelenen isimler özellikle farklı düşünce ekollerinden seçilerek, rasyonel tercihçi soruların bu farklı filozoflara nasıl uyarlanabileceği gösterilmeye çalışılacaktır.

Bu makale, kamu tercihinin devlet teorisinin izlerini modern klasik filozofların politika teorilerinde takip edilerek içinde yaşadığımız modern politik sistemi anlama çabasına bir katkı sunmaya çalışacaktır. Devlete minimalist yaklaşımın, sosyal devlet anlayışı gibi devletin diğer teorileri

ile ilişkisi buradaki çalışmanın kapsamı dışındadır. Bu açıdan, öncelikle kamu tercihinin devlet teorisi daha detaylı bir şekilde ele alınacaktır. Sonra, modern politika anlayışının kendine özgü karakteristiklerini ortaya koyabilmek için Antik Yunan politikası Platon ve Aristoteles üzerinden okunacaktır. Antik Yunan'dan kopuş ve süreklilikler belirlendikten sonra, yukarıda ismi geçen filozoflar üzerinden kamu tercihinin felsefe tarihindeki izleri “kişisel çıkar”, “eşgüdüm” ve “haklar” üzerinden takip edilecektir.

1. Eşgüdüm Problemi ve Devlet

“Kamu tercihi teorisi”, temelde kendini pozitif bir bilim olarak ortaya koyduğundan dolayı, kamu tercihi teorisyenleri, geleneksel politika anlayışının normatif ön kabullerine şüpheyle yaklaşır. “Olması gereken”den ziyade, gerçekte politik kurumlarının nasıl işlediği üzerinde dururlar. Dolayısıyla, politik aktörlerin ve bürokratların da özel alandaki kişiler gibi kişisel çıkarlarını takip eden insanlar olduğu, kamu tercihi teorisyenlerinin başlangıç düsturudur. Örneğin, Tullock’a göre, oy sandığı başındaki adamla piyasadaki adamın davranışları aynı dayanakla açıklanabilir. Hatta Tullock,(2002: 6-7), devletin herhangi bir ticari form gibi olduğunu kabul etmemizi ister ve vatandaşların da hisse senedi sahipleri gibi kendi çıkarları doğrultusunda hareket ettiğini iddia eder. Tullock, hayırsever güdülerimiz sınırlı olduğundan, uzun süren etkin sonuçlar alabilmek için dayanılabilecek tek güdünün kişisel çıkar olduğunu ileri sürer. Kişisel çıkarın kamusal çıkara hizmet etmesi ise ancak, insanın kişisel çıkarını göz önünde tutan anayasal ve kurumsal politik sistemler vasıtasıyla gerçekleşebilir (Brennan & Hamlin, 2001: 117).

Bu bakış açısından rasyonel ve kişisel çıkarını takip eden bireylerin neden devlet kurumunu ortaya çıkardığı sorulabilir. Bu soruya Mueller, klasik bir cevap verir. Bazı durumlarda bağımsız ve kişisel çıkarının peşindeki bireyler işbirliği altında çalışamazlar ve bu sebeple Pareto optimalinin altında sonuçlar elde ederler. Pareto optimali her hangi bir durumda tek bir kişinin durumunu kötüleştirmeden bir değişikliğin yapılamayacağı bir durumdur. Ama eğer diğerlerinin durumunu kötüleştirmeden bir kişinin durumunu düzeltecek bir değişiklik yapılabiliyorsa buna Pareto iyileştirme denir. Pareto optimalinin altında sonuçlar almanın en önemli nedeni, “mahkûmlar çıkmazı” (prisoner’s dilemma) problemidir. Yani bireylerin ortak iyiyeye yönelecek davranışları, bir diğerinin davranışına bağlıdır. Bireylerin kural dışı davranışlarını engelleyecek bir kurumun yokluğunda, bencil kararlar bütün katılımcıların şu anki durumlarından daha kötü bir duruma sürüklenmelerine neden olur. Bu yüzden devlet, işbirliği için gereken kurumsal yapıları hazırlayarak, işlem maliyetlerini (transaction costs) azaltır ve ortak çıkar yararına çalışır (Mueller, 1997). Bir başka deyişle, “bedavacılık” (free rider) (Pasour, 1981: 453) probleminin katlanılmaz olduğu durumlarda insanlar arasındaki pazarlık maliyetleri çok yüksek olacağından, devlet kurumu, farklı bir iletişim süreci yaratarak sorunu daha az maliyetle çözmek için vardır. Bu da şu anlama gelir, devlet yalnızca bu pazarlık maliyetlerinden daha az maliyete yol açtığı müddetçe rasyoneldir.

Bu açıdan devletin ortaya çıkışı bir “eşgüdüm sorunu” olarak ele alınır. Pek çok sosyal bağlamda aynı şeyi yapmak için eşgüdüm sağlamak herkesin yararına. Trafikte kırmızı ışıkta durmak ve yeşil ışıkta geçmek ya da sağa dönüşlerde virajı içerden almak ve sola dönüşlerde virajı geniş almak bütün şoförlerin kabul ettiği basit eşgüdüm kurallarıdır. Şoförler birbirlerini tanımasalar da ya da diğerlerinin nereye gittiklerini bilmeseler de aynı kurallara bağlılık trafikte eşgüdümü sağlar. Üstelik bu kurallar, sadece belirli bir kontekste geçerlidir ve mutlak doğrular değildir. Kıbrıs’ta trafiğin sağdan değil de soldan akmasında olduğu gibi, önemli olan kullanıcıların kuralları kabul etmesi ile alakalıdır.

Sosyal eşgüdümü devam ettirebilmek için mümkün olan hükümet biçimlerinden hangisinin seçileceği ise en önemli “eşgüdüm sorunu” olarak görülebilir. Devlet öncelikle koyulan kuralların ihlal edilmesini önleyerek “bedavacılık” problemini ortadan kaldırır ve toplumun bir bütün olarak sosyal ve politik eşgüdümüne katılımını mümkün kılar. Ticari ilişkilerde fiyat sistemi ile maliyetler

taraflar arasında dağıtılabildiği için bedavacılık problemini aşmak kolaydır. Ancak konu tüm vatandaşları içine almak zorunda olan tam kamusal mal ve hizmetlere geldiğinde bedavacılık problemi bütün ağırlığıyla ortaya çıkar (Rowley, 1991: 14). Örneğin milli savunma hizmetinin maliyetini karşılamak istemeyen vatandaşları bu hizmetin faydalarından dışlamak mümkün değildir. Devlet, zorunlu vergi ödemede olduğu gibi, zorlayıcı kurumlarıyla vatandaşların bedavacı davranmasını önler. Bu sayede tüm toplumu ilgilendiren eşgüdüm sorunları kuralların zorla dayatılması ile aşılarak sosyal düzen korunur.

Kamusal malların sunumundaki bedavacılık problemi dışında “mahkûmlar çıkmazı” problemleri de pek çok eşgüdüm sorunu yaratır. Kamusal kurumlar ise bireyleri eşgüdüme zorlayarak bireylerin eşgüdümlü hareket etmesini sağlar ve sosyal faydayı yükseltir. Mahkûmlar çıkmazı, iki taraf için de kazançlı olacak ticari bir ilişkinin yer aldığı, oyun teorisinin ikili bir mübadele modelidir. Ticari ilişkideki tarafların birbirlerine güvenememesi hali iki tarafın da işbirliğine yanaşmamasına ve sonuçta mübadelen kazanılacak faydanın yaratılmamasına sebep olur. Tarafların işbirliği yapamamaları iki tarafın da başlangıçtaki durumlarından daha kötü bir duruma düşmelerine neden olur (Buttler, 2012: 116-117). Yani Pareto optimalinin altında sonuçlar verir. Küçük gruplarda ortaya çıkan mahkûmlar çıkmazı sorunları tekrarlanan mübadelelerle devlet olmadan aşılabilsede, ülke genelindeki sorunların kişisel ilişkiler düzeyinde aşılamaması kamusal kurumların güvence getirmesini zorunlu kılmaktadır.

Antik Yunan felsefesinde ise bireyler arasındaki çıkar çatışması kabul edilmekle birlikte, bu çatışmayı aşmak için önerilen temel yöntem doğru bilginin keşfedilmesi ve bu bilgiye göre bütün vatandaşların eylemlerinin düzenlenmesidir. Bu anlamda Antik Yunan, modern dönemin çoğulcu politika perspektifiyle ilgilenmemektedir. Platon ve Aristoteles’in fikirlerine bu açıdan yaklaşmak problemi daha iyi bir şekilde ortaya koyacaktır.

2. Platon ve Aristoteles: Antik Yunanda İdealist Felsefe

Platon, *Devlet*'te, açık bir şekilde, belirli mesleklerde uzmanlaşmış bireylerin ortaklaşarak ve yardımlaşarak bir araya gelip polisi oluşturduklarını belirtir (2015 [380]: 116-117). Polis giderek karmaşıklaştıkça ve zenginlik arttıkça polisi dış saldırılardan koruyacak askerlik sanatında uzmanlaşmış koruyucular sınıfının ortaya çıkması gerekmiştir. Koruyucular polisi sadece dış saldırıdan değil, ama aynı zamanda “polis”deki üreticilerin de hırslarına yenik düşerek birbirlerinin mallarına saldırmalarından da korumakla görevlidirler. Ancak koruyucuların da bu maddi hırslardan kendilerini koruyabilmeleri için bazı kurumsal sınırlara ihtiyaçları vardır (Platon, 2015 [380]: 116-117). Platon, koruyucular arasında özel mülkiyeti kaldırarak ve onlara daha çocukluklarından itibaren özel bir eğitim vererek, koruyucuların maddi çıkarlar peşinde koşmasını engelleyip, onların kolektif çıkarlar için çalışmasının sağlanabileceğini öne sürer. Diğer yandan, Platon, “filozof-kral” kavramı ile de mutlak doğrunun bilgisine ulaşmış bir yöneticinin poliste yaşayanların gerçek faydasına çalışacak politik sistemi kurabileceğine inanır. Böylece kendi çıkarları peşinden koşan vatandaşlar poliste şiddet kullanmaktan ve politika yapmaktan alı konularak, kolektif çıkara karşı gelecek motivasyonların/müşevviklerin (incentives) etkisi daha baştan yok edilmiş olacaktır (Ober, 2009: 80).

Aristoteles de Platon gibi polisin ortaya çıkışında uzmanlaşma ve işbirliğinin önemini farkındadır ve kişisel çıkarlar ile kolektif çıkarlar arasındaki gerilimi temel meselelerinden biri haline getirir. Ama Platon’dan farklı olarak Aristoteles insanları politik bir hayvan olarak görür. Bununla doğal olarak poliste yaşamaya uygun olan insanların, bu toplumsallığı sağlayabilmek için bireysel amaçların ötesinde kolektif amaçlara hizmet edebilecek yetenekte ve eğilimde oldukları kastedilir. Kolektif amaçlara hizmet için dil gibi gelişmiş bir yeteneği kullanan insanlar bu halleri ile kendilerini diğer hayvanlardan da ayırt ederler. Dil yeteneği sadece işbirliğini sağlamak için kullanılmaz, ama

adaleti gerçekleştirmek ve adil bir toplumda nihai beşeri hedef olan moral olgunlaşmanın (flourishing) da başarılmasını sağlar (Arslan, 2011: 286-287).

Aristoteles *Politika* kitabında, çeşitli müşevviklerin nasıl kötüye kullanılarak sosyal düzene zarar verebileceğini ayrıntıları ile alır. Aristoteles çeşitli kurumsal teşvikler ve cezalar önererek bireylerin ya da grupların kendi bencil çıkarları için çalışmalarını önlemenin ve bu yolla sosyal işbirliğinin faydalarını geliştirmenin yollarını arar (Ober, 2009: 82). Dolayısıyla Platon'dan farklı olarak Aristoteles, vatandaşları politikadan ve şiddet kullanımından dışlayarak kolektif iyinin önündeki çıkar çatışmalarını engelleyeceğini düşünmez. Aksine, Aristoteles, politikayı vatandaşların hem maddi iyilerin hem de politik iyilerin iletişim yoluyla gerçekleştirebileceği bir uğraş olarak görür ve yüceltir (Aristoteles, 2014: 12-13). Ama kurumsal düzenlemelerle bireysel çıkarların doğru yönlendirilmesini talep eder. Aristoteles'in anayasalar üzerine yaptığı çalışmalar ve karma anayasa önerisi ya da altın orta gibi ahlaki ilkeleri bu perspektiften değerlendirmek mümkündür. Bu açıdan Aristoteles'in Antik politika anlayışından uzaklaşarak, meseleleri daha modern bir şekilde ele aldığı iddia edilebilir.

Antik felsefede “iyi hayat/mutluluk” (εὐδαιμονία/eudaimonia/happiness) anlayışının belirleyicisi olarak görülen “politik faaliyet”, devletin ortaya çıkmasıyla, insana ilişkin bütün düşüncelerin politikanın dolayısıyla geliştirilmesi gerektiğine dair bir eğilime dönüşmüştür. Bu kavrayış sosyal bilimlerin de ilgilerini biçimlendirmede etkili olmuştur. Politik düşünce tarihinin en önemli figürü olan Platon'dan günümüze kadar, insanın birbirleri ile ve devlet ile ilişkilerinin nasıl düzenlenmesi gerektiğine dair kapsamlı bir kanon oluşmuştur. İnsanın başlıca niteliklerinin neler olduğu ve politik sistemin insani nitelikler dikkate alınarak nasıl yapılması gerektiği politik düşünceleri biçimlendiren başlıca olgulardan biri olmuştur. Bu sayede düşünürler politikanın nasıl yapılması gerektiğine ve insani temel niteliklerin nelerden oluştuğuna dair soru ve düşünceleri biçimlendirdiler. Politikaya ve insani niteliklere dair sorulara doğru cevaplar verildiğinde, insanlar arasında ilişkilerin ve politik sistemin daha nitelikli hale geleceğine dair inanç politik düşüncelerin başlıca itici güçlerinden biri haline geldi.

“İyi hayat” anlayışı üzerine temellenen modern öncesi politika algısının ana amacı “yozlaşma”ya neden olan “değişim”i durdurarak, politik sistemin erdemli vatandaşlar yetiştiren yapısını korumaktır. Politik rejim nasıl yapılanırsa, bireysel ve kolektif amaçların gerçekleştirilebileceği, politik düşüncelerin cevap aradıkları başlıca problemdir. Bir rejimin kavranabilmesi tek tek bireylerin ve toplumun neyi amaçladıklarına dair soruya cevap verilmesiyle mümkündür. Bir rejimin kuruluş süreci, toplumun ilgi ve çıkarlarıyla birlikte oluşur.

Platon ve Aristoteles'in “Polis”i değişimden kurtarma çabaları sonuçsuz kalmıştır. Zamansal ve mekânsal değişimlere ek olarak politik düşüncenin özgürlük, adalet ve ahlakın ne olduğuna dair sorulara verdikleri cevaplar birbirinden çok farklı politik sistemlerin ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir. Örneğin Platon'un filozof kralının yerine Machiavelli'nin (2005: 60-61) devlet adamı iktidarını sürdürebilmek için gerektiğinde şiddet kullanmak da dahil olmak üzere her türlü ahlak dışı yeteneklerle donanmıştır. Bu durumun ortaya çıkmasındaki en önemli faktör, “değişim”in toplumların biçimlenmesinde son derece etkili bir olgu olduğuna dair bilincin modernlik ile eş zamanlı gelişmesidir. Modernliğin toplumların biçimlenmesinde başlıca etken olmaya başladığı zamanlardan önce, sürekliliğin başlıca belirleyici olması gerektiği inancıyla biçimlenen politik düşünceler zamansal ve mekânsal faktörleri dikkate almamıştır.

Politik sistemlerdeki çeşitlenmenin normal kabul edilmesine rağmen Aristoteles (2011: 9, 11, 201) tarafından dile getirilen, insanın başlıca niteliğinin politik bir varlık olmak olduğuna dair görüş, modern politikanın rotasını çizmeye devam etmektedir. Şüphesiz bazı uyarlamalar kaçınılmazdır. Antik kent devletleri döneminden modernleşme süreçlerinin başladığı 15. Yüzyıla kadar geçen dönemde, politikanın icra edildiği alan ile halk birbirinden ayrılmıştı. Modern politika ise, İngiliz ve Fransız Devrimlerinden sonra, halkın politikaya katılımını sağlamaya yönelik girişimler ile

biçimlenmeye başlamıştır. Bu manada, insanın başlıca etkinliğinin politika olması gerektiği, zira insanı insan yapan başlıca niteliğin politik faaliyet olduğuna dair Aristotelesçi düşüncenin yeniden hayat bulmasıyla eşgüdümlü bir biçimde gelişen modern politik düşünceler, halkın iktidarın işletilmesinde bir “fail” (agency) olması gerektiği düşüncesinden ilham alır. Hayatın, sadece, politik bir kuruluş olan kamusal alanda ve “polis”te gerçekleştirilebilecek politik sosyal etkinlikler ile anlamlı olabileceği inancı, insana varoluşunu gerçekleştirebilmesi için politik işleyişte bir fail olmasına olanak sağlayacak imkânların temin edilmesi gerektiği kavrayışının oluşmasına yol açar.

Bu imkânlar hem demokratik seçim sistemlerini hem de belirli çıkarlar etrafında toplanan grupların politika yapım süreçlerine katılımlarını içermektedir. Modern demokratik sistem, özü itibariyle, sadece küçük bir azınlığın değil, bütün yetişkin insanları politik süreçlerde fail konumuna yükseltmiştir. Böylece egemenlik, aşkın bir iradenin ya da “iyi” hayat anlayışının değil ama halkın onayına tabi olarak gerçekleşir ve egemenliğin kaynağı yine halktır. Kitlesel olarak politikaya katılan halka bu imkânı sağlayacak olan platform “evrensel hukuk” kurallarıdır. Devletin herkese politikaya katılma hakkını tanıması bütün vatandaşlarına ayrımcılık yapmadan aynı hukuk kurallarını uygulamasına bağlıdır. Hukukun üstünlüğünün sağlanması ile insani mükemmelliğin en iyi bir biçimde gerçekleştirilebilmesi için, insanın diğerleri ile eşgüdümlü politik etkinliklerde bulunarak, ülkesinin yönetimine iştirak etmesi sağlanır. Ancak modern demokrasilerde tek bir ideal hayat anlayışı yerine birden fazla ve hatta çatışan “ideal hayatlar” vardır. Kamu tercihinin politik perspektifinin özellikle üzerinde durduğu mesele de çatışan bu bireysel öncelikler arasında nasıl bir eşgüdümlü sürecinin işletileceğidir. Çalışmanın başında da belirtildiği gibi kamu tercihi bu tür bir uzlaştırma çabasının ilk örneği değildir. Modern politik teori temelde bu eşgüdümlü meselesi üzerine şekillenmiştir. Bu anlamda incelemeye Machiavelli ile başlamak mümkündür.

3. Machiavelli: Gücün Uygulanması Olarak Politika

Aristotelesçi araştırma programını modern döneme taşıyan isimlerin başında Machiavelli gelir. Her ne kadar Machiavelli Aristoteles kadar bilimsel metoda hakim değilse de, konuları ele alış tarzı modernizmin habercisidir. Machiavelli’in analizleri her zaman bilinçli bir şekilde kişisel çıkarlarını maksimize etmeye çalışan bireylerin eylemleri üzerine temellenir (Gagne, 2011: 128). Machiavelli sürekli olarak beşeri eylemlerin arkasındaki motivasyonları tanımlamaya çalışır ve sosyal fenomenleri farklı motivasyonlara sahip olan bireyler arasındaki etkileşimle açıklar. Aşkı, nefreti ve korkuyu hesaplı (calculated) çıkarlarla ilişkilendirerek, bu duyguları rasyonel motivasyonlar olarak sınıflandırmayı başarır (Gagne, 2011: 128). Hatta Machiavelli rasyonel davranışı önleyecek iki motivasyonu da açıklayarak prensin yönetimde bu duyguları dikkatle kullanmasını da öğütler. Bunlardan ilki hırs (ambition), ikincisi ise iyi niyettir (goodwill). Birinci duygu bireyleri gerçekçi hedeflerden alı koyarken, ikincisi kişinin kendi çıkarlarını doğru değerlendirememesine sebep olmaktadır (Gagne, 2011: 128).

Machiavelli, prence vatandaşlarını hem sevgi hem de korku mekanizmalarını kullanarak yönetmesini tavsiye ederken de “çıkar” güdüsünü merkeze alır. Hatta güncel literatürde kurumsal analiz olarak adlandırabileceğimiz bir analiz ortaya koyar. Vatandaşların sevgi ve korku “mekanizmaları”na bağlı kalmak istemeleri aslında bu mekanizmaların kendi çıkarlarına çalıştıklarını düşünmelerinden kaynaklanır (Machiavelli, 2005). Yani vatandaşların devletin kurallarına uyararak ödedikleri maliyet, bu kurallardan kazandıkları faydadan daha az ise politik düzene bağlı kalmaya devam edeceklerdir.

Machiavelli’in “virtue” ve “fortune” kavramları da benzer bir analizle ele alınabilir. Virtue kavramı kişinin kısa vadeli hırslarını kontrol altına alarak uzun dönemli çıkarlarını gözeterek eylemlerde bulunabilmesi olarak okunabilir (Gagne, 2011: 129). Machiavelli, bireylerin kendi “fortune”nu da bugünü ve geçmişi doğru analiz ederek kontrol edebileceğini öne sürer. Burada fail

dedüktif yöntemi kullanarak diğer faillerin nasıl davranacağı hesabı üzerinden kendi “fortune”u üzerinde belirli bir hakimiyete kavuşabilir.

Şüphesiz bu tür yorumlar Machievelli’yi okumanın pek çok yolu arasından biridir. Ancak Machievelli’i rasyonel tercih teorisi ile ilişkilendirebilmenin ne denli kolay olduğu da açıktır. Bu açıdan, bu yorum, modern politikayı çıkarları uzlaştırma sanatı olarak gören çoğulcu perspektife de yakındır. Modern politikanın tüm idealist köken ve söylemlerine rağmen “Machievellici” nitelikleri de mevcuttur. Zira politikanın önemli bir yanı da gücün paylaşımı ve işletilmesi ile ilgili olduğundan, refahın nasıl paylaşılacağına dair kararların alınma süreçleri politik faaliyetin merkezindedir. İktidarın işletilme sürecine demokratik katılımın sağlanması, farklı sınıf, grup, kültür, etnisite ve dini toplulukların eşgüdümünün yanı sıra, güç paylaşımının da tesis edilmesini gerektirir. Bu nedenle, modern politika, güç dengelerinin sürekli yeniden yapılandırıldığı dönüşüm süreçlerinin yaşandığı bir etkinliğe dönüşür. Bu nedenle birey, grup, sınıf, kültür, etnisite ve dini topluluklar arasında, kimi zaman süreklilik arz eden çıkar ve ilgi çatışmalarının yaşanması kaçınılmaz hale gelir.

İktidarın ve kaynakların paylaşılmasını sağlayan dinamikleri kontrol altına alma çabası çatışmalara neden olur. Politik çatışmanın kaçınılmazlığını kabul etmek modernliği nitelendiren başlıca olgulardandır. Modern dönemlerden önce, geleneksel politik sistem aşkın referansın temsilcisi sıfatını taşıyan Kilisenin moderatörlüğü ile tesis edildiğinden, toplumsal düzende değişiklik talep etmek isyankârlık olarak değerlendirilmekteydi. Modern politika ise değişim talebinde bulunan kişi, grup ve sınıflar arasındaki güç mücadelesi ile uygulamaya geçirilir. Yaşamın gayesi, öte dünyaya dair kaygılardan azade bir biçimde tesis edildiğinde, hukukun sınırlarında her türlü eylem meşruluk kazanır. Az günah işlemek için eylemsizliği tercih etmek, modernlik koşullarında gerçekleştirilebilir değildir. Machievelli’nin (2005: 88-89) Ortaçağ eğitim sistemini ahlak kuralları ile sınırlandırıldığından eylemde bulunamayacak bireyler yetiştirmekle ve İtalyanların savaşçı yeneneklerini kaybetmelerine yol açmak ile suçlaması, modern politikanın insani eylemliliğini öncelikli hale getiren kavrayışını yansıtır. Devlet idaresinin “masum kalınarak” gerçekleştirilemeyeceğinin kaçınılmaz bir gerçeklik olarak kabul edilmesi, insani eylemliliğin geleneksel sınırlarını ortadan kaldırır. Kişiler güçlerini aşkın otoriteyi değil, fakat diğer kişilerin güç seviyeleri ve hukuku dikkate alarak düzenlemeye başladıklarında, insanlar arasındaki etkileşimlerin politik olarak nasıl düzenleneceğini belirleyen karar alma mekanizmaları üzerinde etkin olma mücadelesi politik sistemin işleyişinin asıl itici gücü haline gelir. Ancak kamusal düzeni korumak ile toplumsal çatışmaları uzlaştırmak arasındaki temel gerilim hattı modern demokratik politikayı şekillendirmeye devam edecek gibi görünmektedir.

4. Thomas Hobbes:Modern Devletin ve Politikanın Tesisine Doğru

Kamu tercihi teorisyenleri, özellikle James Buchanan(1962: 305-325), Hobbes’un (1588-1679) sosyal felsefesine büyük önem verirler. Hobbes’un sosyal düzen hakkında ileri sürdüğü pek çok problem oyun teorisyenlerine yeni fikirler geliştirmek için fırsatlar sunar. Hobbes’un metodolojik bireyciliği ilk defa sistematik hale getiren düşünürler arasında gösterilmesi boşuna değildir. Doğa durumunda herkesin herkese karşı savaş vermesi, bireylerin kendini koruma (self preservation) güdüsü ile açgözlülük ve korku gibi bireysel kusurların bir sonucudur. Ancak Hobbes’un katkısı “araçsal rasyonelite” (instrumental rationality) problemini dile getirmesi ile daha da derinleşir. Anarşi durumunda fayda-maksimize edici (utility-maximizer) bireylerin eylemleri rasyonel olmayan kolektif sonuçlar doğurur. Yani anarşi durumunda rasyonel davranan bireyler, aralarındaki “mahkûmlar çıkmazı” problemlerini aşamayarak sosyal düzeni kurmada başarılı olamazlar. Kadir-i mutlak devlet olan Leviathan tam da burada işlerlik kazanarak, bireylerin eylemlerini sınırlandırır ve sosyal düzenin kurulmasını mümkün kılar (Kleimt, 2008: 214-218).

Hobbes’un bugün modern olarak nitelendirdiğimiz bakış açısına kavuşması bir rastlantı değildir. Modernliğin kurumsal, kültürel, ekonomik ve politik enfastrüktürü modern İngiltere’nin

ilk dönemiyle birlikte oluşmaya başlar. 1600 ile 1850 yılları arasındaki iki yüz elli yılı kapsayan modern İngiltere'nin ilk dönemi toplumsal yapılarda önemli dönüşüm yaşandığı bir sürece tekabül eder. Tudor ve Stuart hanedanlıkları ile modern devlet mekanizması parlamenter nitelikli bir biçimde tesis edilmeye başlanır. Bu dönemin en önemli düşünürü modern politikanın düşünsel alt yapısının uygulamaya geçirilmesini sağlayacak düşünceler geliştiren Hobbes'tur.

Hobbes, modern İngiltere'nin ilk döneminde yaşayan pek çok kişi gibi, son derece önemli toplumsal değişimlerin yaşanmakta olduğunun bilincindedir. Yaşamın, daha önceki dönemlerde olduğu gibi sürdürülmesini olanaksız kılan çok sayıda dinsel, kültürel, ekonomik ve politik dönüşümlerin yaşandığı 17. yüzyıl, değişimin kaçınılmazlığına dair ortak bilincin gelişmeye başladığı bir dönemdir. Hobbes, tıpkı kendi çağındaki tüm politik gelişmelerin “yeni” olduğunun bilincinde olduğu gibi, geliştirdiği politik düşüncelerin de “yeni” olduğunun farkındadır. Hobbes, Aristoteles'in karşıtı bir biçimde, politikayı doğa biliminin bir parçası olarak ele almaz. Hobbes'a (1998: 7) göre, politik etkinlik bir tür “sanat”tır (art). Sanat doğanın bir tür taklidinin üretilmesiyle sınırlanamaz. İnsanın sanatsal etkinliği doğanın taklitlerinin üretilmesinin dışına taşarak “yapay”lıklar (artificial) meydana getirir. İnsan doğadan ayrılarak kendisine yeni ve yapay etkinlik sahaları açan bir varlıktır. Politik kurumlar insanın sanatsal etkinliğinin bir sonucu olarak oluşan “yapay”lıklardır. Egemenlik ve devlet insan tarafından sanatsal etkinlik ile yaratılır. İnsan doğadan ayrılarak kendi “yapay” dünyasını yaratma eğiliminde olan bir varlıktır. İnsani toplumsallık, “yapay” idari mekanizmalarından dolayı diğer canlı topluluklarından tamamen farklıdır.

Politik enfastrüktürün tamamlanma sürecinde önemli katkıları olan Hobbes ile birlikte, modern politik düşüncede, insanın yaratıcı etkinliği ile birlikte özgünlük ve özgürlüğü de önem kazanmaya başlar. “İnsani sanatsal etkinlik”, devletin yaratıcısıdır. İnsan, sanatsal etkinliklerde bulunarak, doğayı dönüştürür. Bu anlamda, sanat, insanın kendisine özel bir dünya yaratmak için kendisini çevreleyen doğayı dönüştürmesini sağlayan tüm etkinlikleri kapsar. Bilim, sanatsal etkinliğin en mükemmel halidir. İnsani düşünme etkinliği ve “akıl” (reason) doğuştan gelmezler. Akıl, insan deneyiminin ve insanlar arasındaki etkileşimin bir sonucu olarak biçimlenir (Hobbes, 1998: 31-32). Aklın insani deneyim ile biçimlendiğini kabul edildiğinde, üretim ve yaratımın aklın birincil etkinliği olduğu da kabul edilmiş olur. Bu sayede, bilim sadece doğanın gözlemlendiği bir etkinlik olmaktan kurtularak, doğadan elde edilen nesnelere dönüştürüldüğü bir etkinlik olarak kavranmaya başlar. Politikada insanlığın etkinliği ile oluşmuştur. İnsanın politik etkinliği kavrayabilmesinin başlıca nedeni, insanın politik etkinliğin yaratıcısı olmasıdır. İnsan, politik etkinliği doğal olarak edinmez. Sanatsal etkinliği sayesinde insan politik etkinliği meydana getirir. Bu bakış açısı Hobbes'un araçsal rasyonalite perspektifinin “doğal” sonucudur.

Otoriteyi olanaklı kılan şeyin nelerden oluştuğuna dair problem, modern politik düşüncenin biçimlenişinde belirleyici olmuştur. İnsanlar neden birbirinden ayrı aileler halinde yaşarken bir araya gelerek toplumları oluşturma eğilimindedirler? Ayrıca kişiler kendi varlıklarının dış dünyadan tamamen ayrı olduğunun bilincindeyken, neden kendisine zarar verebilecek diğerleri ile bir araya gelip bir otoritenin varlığını kabul etmektedir? İnsanların bir araya gelme eğiliminde olmaları “kaygı”lı (anxiety) olmalarından kaynaklanır. Otoritenin var olmadığı koşullarda kanlı çatışmalar yaşanması kaçınılmazdır. Doğa koşullarında, her kişi gayesine ulaşabilmek için tüm etkinlikleri sınırsızca gerçekleştirir. İnsanın ihtiyacına göre, gerektiğinde yargıç, ya da asker olabildiği doğu koşullarında, karşılıklı güvensizlik herkesin paylaştığı ortak histir. İnsanlar merkezi bir iktidarın varlığını kabul ederek, belirlenmiş yasalara uymayı kabul etmedikleri zaman, çatışma, savaş ve kaygı yaşamın ayrılmaz parçaları haline gelir. Yani mahkûmlar çıkmazı problemleri insanların kolektif çıkarlar için eşgüdüm sağlayamamasına sebebiyet verir. İnsan böylesi katlanılmaz çatışma durumlarından ve kaygıdan kurtulabilmek için otoritenin varlığına ihtiyaç duyar. Modern politika, insanın çatışma, savaş ve kaygıdan kaçınma ihtiyacını karşılayacak kurumların tesis edilmesini sağlayacak bir biçimde yapılır. Tüm değişimlere rağmen, huzur, istikrar ve toplumsal harmoniyi

sağlayarak refahın temin edilmesi modern politikanın başlıca gayelerindendir. Bunun için modern hukuksal enfrastrüktürün tesis edilmesi gerekir.

5. John Locke: Ortak Çıkar ve Rasyonellik

Hobbes'un karamsar doğa durumu tasvirine karşın Locke, doğa durumunda işbirliği yapabilen rasyonel bireylerden bahsederek, devlet öncesi sosyal düzenin mümkün olduğunu iddia eder. Hobbes'tan bu radikal kopuşun devlete ilişkin sonuçları da radikaldir. Bu kopuşla, "kadir-i mutlak devlet"ten, sınırlı anayasal devlete geçiş gerçekleşir. Locke çatışma durumunu iki ön kabul ile aşmaktadır. Birincisi, insanların doğa yasasına akıllarını kullanarak bağlı olabileceklerinin kabulü, ikincisi ise ortak çıkarlar etrafında birleşebilme iddiasıdır. Devlet öncesi sosyal düzen insanların doğal haklara göre davranması ve kişisel çıkarları bu haklar bağlamında uyumlulaştırması ile kurulabilmektedir.

Böyle bir durumda doğa durumunun terk edilerek, devletli topluma "sözleşme" ile geçilmesini ise, Locke, "bedavacılık" problemi ile açıklamaktadır. Her ne kadar doğa yasasına uygun olarak sosyal düzen kurulabilse de, yasaların ihlalini denetleyen ve ihlalleri cezalandıran bir kurum olmadığı için sosyal düzen kırılgandır. Yani bireysel kural ihlalleri cezalandırılmadığında bedavacılar hem toplumsal düzenin sağladığı faydalardan yararlanacaklardır, hem de bu sosyal düzenin maliyetlerine katlanmayacaklardır. Bu tür bedavacılığın toplumda yaygınlaşması kolaydır. Çünkü rasyonel bireyler maliyetlerden kaçınırken faydalardan yararlanmak isteyeceklerdir. İnsanlar doğa yasasını bilseler dahi, bedavacılığın yaygınlaşması bireylerin uzun dönemli çıkarlarını koruyan kurallar sistemini ayakta tutamamalarına sebebiyet verir. Olson'un grup teorisi hatırlandığında, Locke'un devlet teorisi de daha anlaşılır hale gelir. Çok sayıda üyeden meydana gelen grupları kolektif eyleme zorlayabilmek, bedavacılık sorununu çözen bir cezalandırma mekanizmasına bağlıdır. Böylece devlet ortaya çıkar. Ancak Locke'un devletin fonksiyonu, sosyal düzeni inşa etmek değil ama zaten var olan düzenin istikrarını sağlamaktır. Bu yüzden Locke'un devleti anayasal bir devletken, Hobbes'un Leviathan'ı kadir-i mutlaktır.

Şüphesiz pozitif sosyal bilim perspektifinden Lockeçu doğal hukuk spekülatifir ve temelde bilgiden çok inancın nesnesidir. Çıkarların özdeşliği iddiası ise daha çok serbest piyasa ekonomisinde işbölümü ve uzmanlaşmanın toplumsal refah yaratmadaki rolüne bir göndermedir. Bu fikrin ise en iyi bir şekilde Adam Smith'in (2007 [1776]) "görünmez el" kavramında geliştiği görülmektedir. Burada konumuz açısından vurgulanması gereken husus Locke'un sosyal düzenin oluşumunu devlete önceleyerek devlet faaliyetlerini sınırlandıran, böylelikle bireylerin özgürlük alanını genişleten normatif bir kriter geliştirmesidir. Ancak bu normatif kriter modern öncesi politika anlayışından ciddi bir kopuşu temsil etmektedir.

Modern politikanın serbest bırakmaya çalıştığı insani faillik ve özne, sadece aşkın referanslar ile sınırlandırılmaz, ayrıca insani deneyimin birikimiyle meydana gelen tarih ve gelenekler de insani etkinliğin yaşamı biçimlendirmesini çeşitli şekillerde kısıtlar. Geleneğin ve insani deneyim dünyasının, insani etkinliğin doğayı ve toplumsallığı dönüştürmesinin kısıtlayıcı niteliklerini etkisizleştirmek için, bir sıfır noktasının tesis etmek (tabula rasa), modern politik düşüncenin en önemli atılımlarındandır. İnsani etkinliğin dönüştürücü gücünü serbest bırakmaya yönelik çabanın amacına ulaşabilmesi için, aşkın belirleyicilerin yanı sıra toplumsallaşma süreçlerinde tarihten devralınmış faktörlerin de politik alanın dışına taşınması gerekir. Bunun için "hak" (right) nosyonunun, zaman ve mekândan bağımsız bir biçimde tesis edilmesi zaruridir. Locke'un (2002: 70, 82, 120) "doğal haklar" (natural rights) nosyonu herhangi bir otoritenin, meşru bir biçimde, ortandan kaldırmayacağı "haklar"ın karşılığıdır. Bu haklar ile insan gerek insani tarihsel deneyim vasıtasıyla oluşan geleneklerin, gerekse politik otoritenin sınırlandırıcı etkilerinde azade bir biçimde yaratıcı etkinliği ile doğayı ve yaşam dünyasını dönüştürebilir.

İnsanın zaman ve mekândan bağımsızlaşarak, kendi öznelliğini, özel alanını, doğayı ve toplumsallığın yapısal niteliklerini dönüştürmesine olanak sağlayacak haklar ile donanması, modern politikanın enfastrüktürünün tesis edilebilmesi için son derece önemlidir. Bu sayede insanların iletişimde ve etkileşimde bulunmalarına engel oluşturacak tüm faktörler etkisizleşir. İnsanlar daha geniş bir kapsamda etkinlikte ve etkileşimde bulunma olanağına kavuşur. Ekonomik ve politik etkileşimin modern öncesi sınırları ortadan kalkar. İnsanların zenginlik elde edebilmelerini kısıtlayan kültürel ve geleneksel sınırlamaları kullanan merkezi iktidarların, bireysel özgürlükleri kısıtlayıcı faaliyetleri “doğal haklar” ile engellenir. Modern politik sistem kişinin öznel etkinliklerini sınırlandıran tüm faktörlerin meşruluğunu kültürel ve hukuksal olarak ortadan kaldırarak bireyciliğin gelişmesini sağlar. Böylece ilk kez, rasyonel eylemde bulunan insanların, hukuk altında nasıl özgürce yaşayabileceklerinin politik teorisi inşa edilmiş olur.

6. Hume: Sözleşmecî Teorilere Karşı Çıkış

Hume, felsefesini geliştirirken, Newton’ın bilime katkılarında fazlasıyla faydalanır. Newton ile birlikte bilimin, nesnelere tam olarak mutlak bir biçimde anlamak ve kavramaktan ziyade, onları kategorize edip yasalar oluşturmayı amaçlaması gerektiği ileri sürülür. Bu sayede nesnelere hakkında mutlak kavrayışlara ulaşmanın başarmayacağı kabul edilmeye başlar. İnsanın içinde yer aldığı dünyayı anlamaya çalışırken, onun tam olarak ne olduğunu kavramaya çalışması boşunadır. İnsan kavramaya çalıştığı nesnelere sınıflandırıp belirli yasalarla sistemli hale getirmekle uğraşmalıdır. O halde insan kesinliklere ulaşmaya çalışmaktansa, olanaklı olanla odaklanmalıdır. Yerçekimi kanununda Newton’un sunduğu yeni bilimsel kavrayış Hume tarafında bir sonraki aşamalarına taşınır. Bilimde nesnelere mutlak bir biçimde son noktasına kadar bilinebileceği olasılığından vazgeçme eğilimi hızla gelişir. Nesnelere sistemli yasalarını edinmek bilimin başlıca gayesi haline gelir. Nesnelere hareketlerini yasalara bağlamak bilimin gerçekleştirebileceği biricik gaye olmalıdır. İnsanın bilimle gerçekleştirebileceği başlıca etkinlik, nesnelere nasıl hareket ettiklerini gözlemleyerek, onların davranışlarını kodlamaktır. Nesnelere tanımlanan yasalar çerçevesinde davranmaya ve hareket etmeye devam ettikleri sürece, geçmiş ile devam etmekte olan süreç arasında bir etkileşimin mevcut olduğu sonucuna varabilmek mümkündür. Bu sayede insan, nesnelere hakkındaki geçmiş tecrübelerinden çıkardığı kodlamalardan hareketle gelecekte nasıl davranıp hareket edebileceklerine dair öngörülerde bulunabilir. Burada nesnenin bir davranışının onun öz niteliklerine dair mutlak bir bilgiye ulaşmamızı sağlayabileceği düşünülemez. Sadece nesnenin geçmişteki bir davranışını gelecekte de tekrarlayacağı düşüncesinden hareketle, belirli kodlamalarda bulunmak mümkündür. İnsan deneyimleriyle gelecek arasında bir ilişki ve süreklilik olmasını arzular. Dolayısıyla insan nesnelere dair geçmiş kodlamalarının gelecekte de devam etmesini umut etmeye meyillidir. Ancak bundan tam manasıyla emin olmak mümkün değildir. O halde pek çok nesnenin biri olan “insanın politik etkinliği”nin de tam manasıyla kavranması mümkün değildir. Öyleyse, insani eylemleri yönlendiren başlıca güdünün tutkular olduğunu kabul ederek, politik davranışlara dair geçmiş deneyimler ile gelecekte olası olanlar arasında süreklilikler bulunacağını umut etmenin olanaksız olduğunu düşünmek gerekir (Hume 2009 [1738-1740]).

İnsan davranışlarının biçimlenişinde akıldan ziyade tutkuların belirleyici olduğunu düşünen Hume, politik teorilerde önemli bir dönüşümün gerçekleşmesine neden olur. “İnsanın politik etkinliği”nin tutkularına bağlanması öngörülebilirliğini sınırlandırır. Hobbes ve Locke gibi sözleşmecî düşünürlerin aksine, Hume sözleşmeciliği reddeder. Hume’a göre, sivil toplumu oluşturmak rasyonel eylem ile açıklanamaz. Hume, bu sonuca, insanların rasyonel eyleme muktedir olmadıklarını düşündüğü için ya da metodolojik bireyciliğe inanmadığı için değil, ancak insan aklının sınırlı bir kapasitesi olduğunu düşündüğü için ulaşır. Hume’a göre (2009 [1738-1740]: 308-309), eylemlerimizi asıl motive eden tutkularımız olduğundan dolaydır ki akıl daha çok tutkularımızın gösterdiği hedeflere ulaşmak için kullandığımız bir araçtır. Ailenin sınırlı çevresinin dışında kolektif eylemin kümülatif faydası ancak beşeri deneyimin yarattığı alışkanlıklar ve gelenek üzerinden fark

edilebilir. Rasyonel bireylerin bir araya gelerek kendi kısa dönemli çıkarlarından uzun dönemli çıkarları için vazgeçerek, sözleşme ile sivil toplumu kurabilecekleri iddiası araçsal rasyonalitenin sınırlarını aştığı için yanlıştır. Böylece Hume, toplumsal düzenin şekillenmesinde geleceğe, alışkanlıklara ve tutkulara akıldan daha fazla önem vererek, Aydınlanmanın içinden bir “akıl” eleştirisi yapar. Bu sebeple, Hayek (2013: 103), Humecu sosyal felsefeye anti-rasyonalist gelenek adını vererek, onu rasyonalist liberal gelenekten ayırır.

Hume ilk devletlerin ortaya çıkışını belirli bir topluma dışardan gelen saldırıların tehdidine bağlar. Buna göre, ilk devletlerin monarşiler olarak örgütlenmesi toplumların ani gelişen olaylar karşısında hızlı cevap verebilme yeteneklerini artırmak istemelerinden kaynaklanır. Toplum içinden bir lider çıktığında diğerleri onu takip etmeyi kendi menfaatlerine bulacaklardır. Böylece merkezi politik güç karşılıklı çıkar ve kaynakların kolektif amaçlar için kullanılması bağlamında ortaya çıkacaktır (Hardin, 1997: 24). Ancak bu birliktelik rasyonel muhakemeden ziyade tecrübenin bir ürünü olacaktır. İnsan hakkındaki Humecu kavrayış, toplumdaki diğer kişilere karşı insanın yardımsever ve iyicil (benevolent) niteliklere sahip olduğu inancına dayanır. Böylece insanın temel niteliklerine dair Hobbescu kavrayış tümenden reddedilir. İnsanın akıl yürütme becerisi, her zaman arzularının yönlendiriciliğine kapılma eğiliminde olduğundan, tüm etkinliği arzularının dikkate alınmasıyla anlaşılmalı çalışmalıdır. Arzular birinci derecede yönlendirici olduğu halde, insanlar ahlak tarafından yönlendirildiklerini iddia ederler. Politikacılar kendilerini, arzuları değil, evrensel ahlak ilkeleri yönlendiriyorlarmış gibi konuşmayı tercih ederler. Neyin doğru ve yanlış olduğu hakkında belirlenmiş ahlak ilkelerinin başlıca yönlendirici olduğu konusunda bir uzlaşım mevcut gibidir. Hâlbuki ahlak “akıl”a (reason) değil insani “duyarlılıklar”a (sentiments) dayanır. Neyin doğru ve yanlış olduğu hakkında karar verirken akla değil “duyarlılıklar”ımıza başvururuz. İnsanların nelere karşı ne kadar duyarlılık göstereceği değişkenlik gösterir. İnsanlar kendisine yakın olan aile ve dostlarına karşı daha cömert davranırken, diğer toplum üyelerine karşı daha az cömert davranabilmektedir (Hume, 2009 [1738-1740]: 358). Bu durum politik problemler yaratır. Zira özellikle modern toplumlar geniş bir yelpazede var olurlar. Yüz yüze iletişimin azaldığı soyutlaşmış toplumlarda insanlardan herkese karşı cömertçe ve iyicil davranmaları beklenmektedir. Hâlbuki insanın yakınlarına karşı sergilediği “doğal erdemler”in (natural virtues) herkese karşı eşit ölçüde sunulması mümkün değildir. O halde insan ilişkilerinin soyutlaştığı geniş toplumlarda diğerlerine karşı “yapay erdemler” (artificial virtues) sergilemektedirler.

Hume da Locke gibi kolektif hizmetlerin, bireysel çıkarlarını takip eden insanların kendiliğinden kararlarından türetilmeyeceğini kabul eder. Devletin ilk görevini toplumsal savunma olarak belirlemesi bunun bir kanıtıdır. Ancak Locke’un aksine Hume, anayasal liberal devletin gelişimini sözleşmeye değil de tarihsel süreç içinde güç çatışmasının bir tür denge durumu yaratarak hukukun üstünlüğünü doğurmasına bağlar. Yani hukukun üstünlüğü rasyonel bireylerin hesapladıkları eylemlerin sonucu değil, beşeri faaliyetlerin amaçlanmamış sonuçları olarak ortaya çıkar. Ancak Hume buradan hareketle devletin normatif teorisine ulaşmayı da başarır. Hume’a göre İngiltere’de açığa çıkan anayasal monarşi bütün vatandaşların uzun dönemli çıkarlarını koruyan bir hükümet sistemi olarak karşımıza çıkar. Anayasal devlet uzun dönemde kamusal hizmetlerin yerine getirilmesinin en etkin yolu olarak meşrulaştırılır.

Sonuç

Görüldüğü üzere, her ne kadar “kamu tercihi teorisi” yaklaşık altmış yıllık bir akım olarak görülse de, ele aldığı konular ve kullandığı yöntem bakımından hiç de yeni bir teori değildir. Hatta kamu tercihi, kendini pozitif bir bilim olarak konumlandırırsa da, politika felsefesinin alanına girdiği için kaçınılmaz olarak normatif ilkeler türetmek zorunda kalmaktadır. Öte yandan kamu tercihi teorisi klasik sorunları ve çözüm önerilerini, ekonomiden aldığı kavram seti ile açıklar görüldüğünden, eleştirmenleri tarafından suçlanır (Hodgeson, 2012). Ancak tartışmamızdan anlaşılacağı üzere, devleti ortaya çıkartan temel faktörlerden biri toplumsal işbirliğinin sağlanması

olarak ortaya koyulduğunda, politika felsefesinin ekonomik yöntemlerle olan akrabalığı açık hale gelir. Bu açıdan kamu tercihi teorisinin politik alanı açıklamak için kullandığı ekonomik dili, aceleyle toptan reddetmek için yeterli sebep yoktur. Aksine kamu tercihinin politik davranış ve politik kurumlar üzerinde geliştirdiği pek çok teori klasik çalışmaların bir devamı olarak değerlendirilebilir.

Bu bakımdan Machiavelli siyasette ahlakçı perspektifi terk ederek, bireylerin ve grupların gerçekte nasıl davrandığını incelemiş ve sosyal etkileşimin bireyci motivasyonlarını ortaya koymuştur. Kendi sözleşmeci teorisini geliştiren Hobbes'un, Machiavelli ile birlikte sorunsallaştırılan sosyal işbirliği bağlamında bireysel müşevvik/motivasyon problemini, doğrudan siyasal otoritenin meşruluğu problemine bağladığı görülmektedir. Hobbes'un ardından bir diğer sözleşmeci olan Locke'un Hobbes'un sorularına, bireysel özgürlüğü öne çıkartan cevaplar verdiği görülmektedir. Cevaplar farklı olsa da sorular ve yöntem benzerlikleri dikkat çekicidir. Bu bakımdan Hume'un tutumu en radikal olanıdır. Akıl sosyal kuralların ortaya çıkışındaki rolü ikincil plana atan Hume, Hobbes'un ve Locke'un sözleşmeciliğe dayanan rasyonalizmini reddeder. Ancak Hume da tecrübeye dayalı geliştiğini iddia ettiği toplumsal kuralların sosyal koordinasyon problemlerini çözdüğünü belirterek, diğer düşünürlerle benzer bir amaca hizmet etmektedir.

Devleti ortaya çıkartan nedenler Antik dönemden günümüze çok fazla değişmese de, devlete yüklediğimiz anlamlar ve görevler bakımından önemli değişiklikler olduğu açıktır. Antik dönemde doğru bilgi üzerinden ideal toplumu kurmaya ve yozlaşmayı önlemeye yönelik vurgu, modern dönemde çoğulcu bir toplumda çıkar çatışmasını azaltacak ve işbirliğini artıracak politik kurumlara ve hukuka doğru kaymıştır. Modern politikanın evrimi modern piyasa ekonomisinin evrimi ile birlikte gerçekleşmiştir. Ancak bu iki kurumsal yapı arasındaki ilişki determinist değildir; aksine karmaşık bir etkileşime dayanmaktadır.

Ekonomik alanda giderek özgürleşen bireylerin yarattığı bireysel çatışma ve eşgüdüm problemleri şüphesiz Antik dönem ile karşılaştırılmayacak bir mahiyettedir. Üstelik ekonomik faillerin eriştiği bu özgürlük seviyesi ve geniş faaliyet alanı, sadece ekonomik etkenlerin değil, ama politik düşüncede ve kurumlarda gerçekleşen dönüşümlere de bağlıdır. Ekonomik alanda temel problem alanı, genişleyen "mahkûmlar çıkmazı" ve eşgüdüm sorunlarını çözmek olarak belirlince, devletin temel fonksiyonu da arabulucuk/hakemlik faaliyetiyle, ortaya çıkan sorunları çözmek olarak belirlendi. Bu tür bir sınırlı devlet anlayışında normatif politik ilkeler ise bireysel haklar üzerinden inşa edilen politik çoğulculukla çözüme kavuşturulabilir.

Kaynakça

- Aristoteles. (2014). *Politik*. (Çev.) M. Tunçay, İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Aristoteles. (2011). *Nicomachean Ethics*. (Çev.) R. C. Collins. Chicago, London: The University of Chicago Press.
- Arslan, A. (2011). *İlkçağ Felsefe Tarihi: Aristoteles*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi.
- Brennan, G., & Hamlin, A. (2001). *Constitutional Choice*, (Eds.) W. F. Shughart, *Elgar Companion to Public Choice*. US: Edward Elgar, 117-139.
- Buchanan, J., & Congleton, R. G. (2006). *Politics By Principle Not Interest, Towards Nondiscriminatory Democracy*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Buchanan, J. M., & Tullock, G. (1962). *Calculus of Consent: The Logical Foundations of Constitutional Democracy*. Liberty Foundation, Indianapolis.
- Buttler, E. (2012). *Public Choice. A Primer*. London: Institute for Economic Affairs.
- Cohen, J. (1986). Structure, choice and legitimacy: Locke's theory of the state. *Philosophy & Public Affairs*, 15(4), 321-324.

- Fan, D. (1988). *Predictions of Public Opinion from the Mass Media: Computer Content Analysis and Mathematical Modeling (Contributions to the Study of Mass Media and Communications)*. New York, Westport, Connecticut, London: Greenwood Press.
- Gagne, L. (2011). A modern interpretation of machiavelli's political cycle. *Canadian Political Science Review*, 5 (2), 127-135.
- Gaus, G. (2012). *The Order of Public Reason: A Theory of Freedom and Morality in a Diverse and Bounded World*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gunning, J. P. (2005). Towards a theory of evolution of government. (Eds.) Stringham E., *Anarchy, State and Public Choice*. Edward Elgar: London.
- Hanjalic, A. (2004). *Content-Based Analysis Of Digital Video*. New York, Boston, Dordrecht, London, Moscow: Kluwer Academic Publishers.
- Hardin, R. (1997). Economic theories of the state. (Ed.) Mueller D.C. *Perspectives on Public Choice, A Hand Book*, Londra: Cambridge University Press.
- Hardin R. (2003). *Liberalism, Constitutionalism, and Democracy*. New York: Oxford University Press.
- Hayek, F. (2013). *Özgürlüğün Anayasası*. (Çev.) Yusuf Ziya Çelikkaya, Ankara: BigBang Yayınları.
- Hobbes, T. (1998). *Leviathan*. (Ed.) J. C. A. Gaskin, New York: Oxford University Press.
- Hodgeson, G.M. (2012). On the limits of rational choice theory. *Economic Thought*, 1(1), 94-108.
- Hume, D. (2009 [1738-1740]). *İnsan Doğası Üzerine Bir İnceleme*. (Çev.) E. Baylan, Ankara: BilgeSu Yayıncılık.
- Kleimt, H. (2008). The perspective of philosophy. (Eds.) Rowley, C. K., Schneider F., *Readings in Public Choice and Constitutional Political Economy*, New York: Springer.
- Krippendorff, K. (2004). *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology*. Thousand Oaks, London, New Delhi: Sage Publications.
- Locke, J. (2002). *Political Essays*. (Eds.) M. Goldie. Cambridge: Cambridge University Press.
- Machiavelli, N. (2005). *The Prince*. (Çev.) P. Bondanella. Oxford, New York: Oxford University Press.
- Marciano, A. (2008). Buchanan's constitutional political economy: exchange vs. choice in economics and in politics. *Science and Business Media LLC*. 20 (1), 42-56.
- Mueller, D. C. (1991). Public choice: An introduction. (Eds.) Rowley C.K., Schneider F., *The Encyclopedia of Public Choice*, New York: Kluwer Academic Publishers.
- Mueller, D. C. (1997). Constitutional public choice. İçinde, (Eds.) D. C. Mueller, *Perspectives on Public Choice, A Hand Book*, New York: Cambridge University Press.
- Mueller, D. C. (2003). *Public Choice III*. Cambridge, New York, Melbourne, Madrid, Cape Town, Singapore, São Paulo: Cambridge University Press.
- Neuendorf, K. (2002). *The Content Analysis Guidebook*. Thousand Oaks. London. New Delhi: Sage Publications.
- Nozick, Robert. (2006 [1974]). *Anarşi, Devlet ve Ütopya*. (Çev.) Alişan Oktay, 2. Baskı, Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Ober, J. (2009). Public action and rational choice in classical greek political theory. (Ed.) Balot, R.K., *A Companion to Greek and Roman Political Thought*, UK: Wiley.

- Pasour, E. C. (1981). "The Free Rider as a Basis for Government Intervention". *The Journal of Libertarian Studies*, 5(2): 453-464.
- Pennington, M. (2012). *Robust Political Economy, Classical Liberalism and the Future of Public Choice*. London: Edward Elgar.
- Platon (2015 [380]). *Devlet*, (Çev.) S. Eyüboğlu- M. A. Cimcoz, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Powel, B. (2015). Public choice and leviathan. (Ed.) Stringham E., *Anarchy, State and Public Choice*. Edward Elgar: London.
- Riffe, D., Lacy, S., & Fico, F. (2008). *Analyzing Media Messages: Using Quantitative Content Analysis in Research*. Mahwah, New Jersey, London: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Rowley, C. K. (2008). The perspective of the history of thought. *Readings in Public Choice and Constitutional Political Economy*, (Eds.) Charles K. Rowley, US: Friedrich Schneider, 169-190.
- Rowley, C. K. (1991). Public choice and constitutional political economy. (Ed.) Rowley C.K., Schneider F., *The Encyclopedia of Public Choice*. New York: Kluwer Academic Publishers, 3-30.
- Smith, Adam. (2007 [1776]). *An Inquiry Into the Nature and Causes of Wealth of Nations*, New York: Metalibri.
- Tullock, G. (1967). The welfare costs of tariffs, monopolies and theft. *Western Economic Journal*, 5(3), 224-232.
- Tullock, G. (2002). *Government Failure, A Primer in Public Choice*. US: Cato Institute.
- Uslu, Cennet. (2007). Robert Nozick: Anarko-kapitalizme karşı minarkizm. *Liberal Düşünce*, 12 (47-48), 143-170.
- Willer, D. (1992). The principles of rational choice and the problem of a satisfactory theory. (Ed.) Coleman J. S., Fararo T. J., *Rational Choice Theory, Advocacy and Critique*, London: Sage Publications.
- Winter, D. (1992). Content analysis of archival materials, personal documents, and everyday verbal productions. (Ed.) C. Smith, *Motivation and personality: Handbook of Thematic Content Analysis*, Cambridge : Cambridge University Press.

Extended English Abstract

Public choice, emerged as an economic theory with regard its methodology but focused on political decision making processes and political institutions, has increased its influence on political science in the last twenty years. It is claimed that public choice is a radical disengagement from conventional political studies due to its neo-classical tools applied to politics. But it could also be claimed that public choice has done nothing new but just revived the old topics with a new theoretical tool set, considering the subjects that were examined by the classical political theorists. In this paper, the roots of the subjects examined by public choice theory in the classical writings of the political philosophers are analyzed, concerning the social coordination role of the state in the society. These classical thinkers are specified as Machiavelli, Hobbes, Locke and Hume.

The fundamental political question from the perspective of public choice is that why would rational and self-interested individuals voluntarily accept to construct a political entity or obey to the political authority, which would limit their own freedom. Public choice theory shows two basic reasons to legitimize the emergence of the state. First one is the free rider problem which becomes

clear with regard to the prisoner's dilemma. The second one is the coordination problem which is a requirement to stabilize the expectations for the individuals who would like to cooperate with their fellows in a society. Although individuals have a natural inclinations to participate to the social cooperation, the lack of trust among the members of a society can endanger to utilize the potentials of cooperation opportunities in a society. To utilize these opportunities, rights of people must be defined and protected by an political authority. Without such an authority, free rider problem might easily jeopardize the social order and conflicts might rise rather than cooperation. Therefore, even though individuals are absolutely free in an anarchy, they would not find it to their best interest to stay in a "state of nature". From this perspective, obeying to a political authority can be reasonable for self-interested individuals in order to enhance and protect the social cooperation that would increase the wellbeing of the society as a whole. Although the analyze of the public choice theory is a positive one that would not consider the normative claims concerning the political action, one can easily produce normative political claims through the result of this public choice analyze. If the basic function of the state is to develop the rule of law to utilize the social cooperation, then the classical liberal limited government would be the ideal form of any state.

The idea of the limited government of classical liberalism is strictly related to the idea of social and political pluralism. Classical liberals assert that individuals have right to pursue their ends with their own resources under the protection of law. Thus, rule of law facilitates the peaceful interaction and transactions between the members of a political entity. And the government also secure the participation of the all members of the society to the production of the public goods and services. Seeing individuals as utility maximizers in relation to the emergence of the state might seem radical for the contemporary political theory but the methodology and the questions of the public choice are barely new in the context of modern classical writings of political philosophy.

We start with political ideas of Plato and Aristoteles to clarify the difference between Ancient and modern understanding of society with respect to the problems of self-interest and pluralism. Although Plato and Aristoteles acknowledge the self-interest they offer an idealistic political solution to prevent interest conflict in the society while modern political philosophers offer non-idealistic but pluralistic solutions under the universal rules of law.

The first modern philosopher examined in the paper is Machiavelli. Machiavelli builds his political theory on the observable actions of the men and offers realistic institutional structures to solve the conflict of self-interest. The second philosopher is Hobbes who generates a truly individualist methodology to understand the emergence of the state and asks the basic questions concerning the legitimacy of the political authority. The third philosopher is Locke who develops a natural rights theory on the presumption of rational man and connects the legitimacy of the government to the consent of the members of the political entity. The last philosopher is Hume who rejects the methodology of contractarians but shows the rule following capacity of man. All of the ideas of these philosophers are examined within the contexts of the questions and the methodology of public choice. And it is showed that the roots of the ideas and the methodology of the public choice concerning the emergence of the state can be traced back to some of the modern writings of the political philosophers.